

! EESMÄRK

Nimetab vähemalt neli liikuvat püha ja teab nendega seotud kombeid.

✓ LÄBIVIIMINE JA KONTROLL

Juhendaja käsitleb liikuvaid pühi: lihavõtted, vastlapäev, suur reede, nelipühad, emadepäev, isadepäev, adventiaeg jmt. Võimalusel seotakse koondus mõnega neist ja teemat käsitletakse koos kommetega.

Vastlapäeva tuntakse rahva hulgas ka lihaheitepäeva, liugapäeva ja Lõuna-Eestis kitsamal alal pudrupäeva nime all. Nimetus vastlapäev ei ole eriti vana ja on tulnud meile võõrastel eeskujudel. Lihaheite nimetust seletas rahvas liha lõppemise, kõrvalejätmisega. Loomade poegimise järel mindigi üle rohkem piimatoidule.

Pudru söömist ja pudrupäeva nimetust seostati eri piirkondades teistegi tähtpäevadega (küünlapäev, tuhkapäev). Tangupudru söömist on nii meil kui mujal seotud esivanemate kultusega.

Vastlapäev kuulub nn liikuvate pühade tsükklisse, mis pärineb vanast kuukalendrist. Selle kuupäev võis nihkuda umbes kuu aja piirides (3. veebruarist 9. märtsini). Kindel

oli vaid nädalapäev ja kuu faas. Selle kohta on traditsiooniline ütlemine: vastlapäev nõuab noortkuud ja teisipäevast päeva.

Eestlaste vastlakommetes on kõige iseloomulikum liulaskmine, millega taotleti head lina- ja kanepikasvu: mida pikem liug, seda pikem lina. Lina on vana ja väga vajalik kultuur nii hästi meil kui ka naaberrahvastel. Sellega seletuvad rohked kombed ja maagilised toimingud, millega püüti linakasvu mõjutada.

Lisaks vastlatele teab noorkotkas, et urbepäeval tuuakse tuppa pajuoksi, lihavõtete aegu kaunistatakse mune ja adventiga kaasneb jõuluootuse algus.

Katsenõue loetakse täidetuks, kui noorkotkad oskavad peast nimetada neli liikuvat püha ja oma sõnadega kirjeldada nendega seotud kombeid.

👍 SOOVITUSED

- ▶ Rühm võib ise luua oma rühmale liikuva püha ja muuta selle tähistamise iga-aastaseks traditsiooniks.
- ▶ Abimaterjal (*lisa 29.1*).

LISA 29.1

Liikuvad pühad ja nende kombed

PÜHA	MILLAL?	KOMBED
URBEPÄEV (palmipuudepüha)	Pühapäev enne lihavõtteid	Tuppa tuuakse pajuoksa
LIHAVÕTTED (munapühad, ülestõusmispühad)	Algavad esimesel täiskuupühapäeval pärast kevadist pööripäeva, 22. märtsist 26. aprillini	Süüakse mune, käiakse külas
VAIKNE NÄDAL: SUUR NELJAPÄEV, SUUR REEDE, VAIKNE LAUPÄEV. Ametlikult on püha vaid suur reede	Nädal urbepäeva ja lihavõtete vahel	Suur reede on nii suur püha, et rohi ka ei kasva. Tööd ei tohi teha
VASTLAPÄEV (lihaheitepäev)	Noorkuuteisipäev, seitse nädalat enne lihavõtteid, päev enne tuhkapäeva, 3. veebruarist 9. märtsini	Vastlakuklid, hernesupp, liulaskmine
TUHKAPÄEV	40 nädala- ehk argipäeva enne ülestõusmispühi ehk üks päev pärast vastlapäeva	Pead ei kammita
TUULERISTIPÄEV	Kolm neljapäeva enne ristipäeva	
LINNURISTIPÄEV	Kaks neljapäeva enne ristipäeva	
LEHERISTIPÄEV	Üks neljapäev enne ristipäeva	
RISTIPÄEV (taevaminemispüha)	40 päeva pärast lihavõtteid, neljapäev	Ranged töökeelud ja austav käitumine maa suhtes. Tõeline maa puhkuse ja pühaduse päev. Ristipäeval ei kasva rohi ega laula lind, ütleb vanasõna
SUVISTEPÜHAD (nelipühad)	Seitsmes pühapäev pärast lihavõtteid, 10. maist 14. juunini	Tuuakse kased tuppa, kiigutakse
EMADEPÄEV	Maikuu teine pühapäev	Veedetakse päev koos emaga
ISADEPÄEV	Novembrikuu teine pühapäev	Veedetakse päev koos isaga
ADVENT	Algab pühapäeval neli nädalat enne jõule ja kestab kuni jõululaupäevani	Oodatakse jõule, kaunistatakse kodu, käivad päkapikud

(Allikas: et.wikipedia.org)

Eesti rahvakalendriks nimetatakse eestlaste pärimuslikku ajaarvestuse ja tähtpäevade süsteemi, millega seostuvad ka teatud uskumused, kombed, rahvalaulud jms. Rahvakalender on ajaloo jooksul muutunud ja erinevatest allikatest mõjutusi saanud.